EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 3.6.2026
COM(2026) 203 final

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Tšekin talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

{SWD(2026) 203 final}

Suositus

NEUVOSTON SUOSITUS

Tšekin talous-, sosiaali-, työllisyys-, rakenne- ja finanssipolitiikasta

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

ottaa huomioon Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 121 artiklan 2 kohdan ja 148 artiklan 4 kohdan,

ottaa huomioon talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta 29 päivänä huhtikuuta 2024 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2024/1263([1]) ja erityisesti sen 3 artiklan 3 kohdan,

ottaa huomioon Euroopan komission suosituksen,

ottaa huomioon Euroopan parlamentin päätöslauselmat,

ottaa huomioon Eurooppa-neuvoston päätelmät,

ottaa huomioon työllisyyskomitean lausunnon,

ottaa huomioon talous- ja rahoituskomitean lausunnon,

ottaa huomioon sosiaalisen suojelun komitean lausunnon,

ottaa huomioon talouspoliittisen komitean lausunnon,

sekä katsoo seuraavaa:

(1) Asetuksessa (EU) 2024/1263 täsmennetään, että talouden ohjausjärjestelmän tavoitteena on edistää tervettä ja kestävää julkista taloutta, kestävää ja osallistavaa kasvua sekä resilienssiä uudistuksilla ja investoinneilla ja ehkäistä liialliset julkisen talouden alijäämät. Asetuksessa säädetään, että neuvosto ja komissio suorittavat talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä monenvälistä seurantaa Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä ’SEUT-sopimus’, tavoitteiden ja vaatimusten mukaisesti. Eurooppalaiseen ohjausjaksoon sisältyy erityisesti maakohtaisten suositusten laatiminen ja niiden noudattamisen valvonta.

(2) Komissio hyväksyi 16 päivänä heinäkuuta 2025 ehdotuksensa asetukseksi Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955 ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta([2]). Ehdotuksen tavoitteena on unionin rahoituksen

---

[1] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1263, annettu 29 päivänä huhtikuuta 2024, talouspolitiikan tuloksellisesta yhteensovittamisesta ja monenvälisestä julkisen talouden valvonnasta sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1466/97 kumoamisesta (EUVL L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen, vaurauden ja turvallisuuden rahaston perustamisesta vuosiksi 2028–2034 sekä asetuksen (EU) 2023/955

vaikuttavuuden lisääminen vähentämällä rahoitusrakenteen hajanaisuutta ja jäsenvaltioiden tukeminen talouspolitiikan koordinoinnissa SEUT-sopimuksen 175 artiklaa noudattaen.

(3) Komissio antoi 25 päivänä marraskuuta 2025 asetuksen (EU) N:o 1176/2011 perusteella vuodeksi 2026 varoitusmekanismia koskevan kertomuksen, jossa se katsoi, että Tšekki ei kuulu niihin jäsenvaltioihin, joista tarvitaan perusteellinen tarkastelu. Lisäksi komissio antoi suosituksen euroalueen talouspolitiikkaa koskevaksi neuvoston suositukseksi, suosituksen neuvoston suositukseksi inhimillisestä pääomasta Euroopan unionissa ja ehdotuksen vuoden 2026 yhteiseksi työllisyysraportiksi, jossa analysoidaan työllisyyspolitiikan suuntaviivojen ja Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin periaatteiden täytäntöönpanoa. Neuvosto hyväksyi suosituksen euroalueen talouspolitiikasta ([3]) 21 päivänä huhtikuuta 2026 ja yhteisen työllisyysraportin ja suosituksen inhimillisestä pääomasta 9 päivänä maaliskuuta 2026.

(4) Komissio julkaisi 29 päivänä tammikuuta 2025 kilpailukykykompassin. Kyseessä on strateginen kehys, jolla pyritään parantamaan unionin maailmanlaajuista kilpailukykyä seuraavien viiden vuoden aikana. Siinä määritetään kestävän talouskasvun kriittisiksi pilareiksi kolme välttämätöntä muutosta: innovointi, vähähiilistäminen ja kilpailukyky sekä turvallisuus. Eurooppalainen ohjausjakso on sovitettu yhteen kilpailukykykompassin kanssa. Näin varmistetaan, että jäsenvaltioiden talouspolitiikka on komission strategisten tavoitteiden mukaista, ja luodaan talouden ohjaamiseen yhtenäinen toimintamalli, jolla edistetään kestävää kasvua, innovointia ja resilienssiä kaikkialla unionissa.

(5) Vuonna 2026 talouspolitiikan eurooppalainen ohjausjakso kehittyy edelleen elpymis- ja palautumistukivälineen([4]) viimeisen vaiheen täytäntöönpanon myötä. Elpymis- ja palautumissuunnitelmat ovat koheesiopolitiikan rahoituksen ohella olleet olennaisen tärkeitä eurooppalaisen ohjausjakson ensisijaisten politiikkatavoitteiden saavuttamisen kannalta, koska on edellytetty, että suunnitelmilla vastataan tuloksellisesti kaikkiin viime ohjausjaksoilla annetuissa maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä ja että EU:n koheesiopolitiikan varoin rahoitetuissa ohjelmissa otetaan maakohtaiset suositukset huomioon. Elpymis- ja palautumistukivälineen elinkaaren lähestyessä loppuaan on edelleen olennaisen tärkeää jatkaa sen puitteissa tuettuja ja toteutettuja uudistuksia ja investointeja, erityisesti sellaisia, jotka auttavat vastaamaan maakohtaisissa suosituksissa määritettyihin haasteisiin.

(6) Komissio julkaisi 3 päivänä kesäkuuta 2026 Tšekkiä koskevan maaraportin vuodelta 2026. Siinä arvioidaan Tšekin edistymistä maakohtaisten suositusten noudattamisessa ja selvitetään, miten Tšekki on pannut elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöön. Tämän analyysin perusteella maaraportissa määritetään polttavimmat haasteet, joita Tšekillä on edessään. Maaraportissa arvioidaan myös Tšekin edistymistä Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanossa, työllisyyttä, osaamista ja köyhyyden vähentämistä koskevien unionin yleistavoitteiden saavuttamisessa sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin pääsemisessä.

---

ja asetuksen (EU, Euratom) 2024/2509 muuttamisesta (COM(2025) 565 final). Ehdotetusta asetuksesta neuvotellaan parhaillaan lainsäätäjien kanssa.

[3] EUVL C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: *http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj*.

[4] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2021/241, annettu 12 päivänä helmikuuta 2021, elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta (EUVL L 57, 18.2.2021, s. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(7) Neuvosto antoi 21 päivänä tammikuuta 2025 komission arvioinnin pohjalta ja sen suosituksesta suosituksen Tšekin kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä([5])). Suunnitelma kattaa vuodet 2025–2028, ja siinä esitetään julkisen talouden sopeutuksen jakautuminen neljälle vuodelle. Neuvosto suositti seuraavia nettomenojen enimmäiskasvuprosentteja: 4,5 prosenttia vuonna 2025, 2,5 prosenttia vuonna 2026, 2,6 prosenttia vuonna 2027 ja 2,9 prosenttia vuonna 2028. Vastaavat kumulatiiviset enimmäiskasvuprosentit perusvuoteen eli vuoteen 2023 verrattuna ovat 10,1 prosenttia vuonna 2025, 12,9 prosenttia vuonna 2026, 15,8 prosenttia vuonna 2027 ja 19,2 prosenttia vuonna 2028.

(8) Venäjän Ukrainaa vastaan käymä hyökkäyssota ja sen vaikutukset muodostavat Euroopan unionille eksistentiaalisen haasteen. Komissio on kehottanut jäsenvaltioita pyytämään koordinoidusti vakaus- ja kasvusopimuksen mukaisen kansallisen poikkeuslausekkeen aktivoimista, jotta voidaan tukea unionin pyrkimyksiä lisätä puolustusmenoja nopeasti ja merkittävästi([6]). Eurooppa-neuvosto pani 6 päivänä maaliskuuta 2025 tämän ehdotuksen tyytyväisenä merkille. Neuvosto antoi komission suosituksesta 8 päivänä heinäkuuta 2025 suosituksen, jossa Tšekille sallitaan suositetuista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeaminen ([7]), Tšekin esitettyä asiaa koskevan pyynnön. Ajanjakso, jona kansallinen poikkeuslauseke on aktivoituna (2025–2028), antaa Tšekille mahdollisuuden priorisoida julkisia menoja uudelleen tai lisätä julkisen talouden tuloja niin, että pysyvästi suuremmat puolustusmenot eivät vaaranna julkisen talouden kestävyyttä keskipitkällä aikavälillä.

(9) Tšekki toimitti 30 päivänä huhtikuuta 2026 vuotuisen edistymisraporttinsa([8]), jossa kerrotaan, miten se on edistynyt nettomenojen suositettujen enimmäiskasvuprosenttien noudattamisessa ja sellaisten uudistusten ja investointien toteuttamisessa, joilla vastataan eurooppalaisen ohjausjakson maakohtaisten suositusten yhteydessä määritettyihin keskeisiin haasteisiin. Vuotuisessa edistymisraportissa otetaan asetuksen (EU) 2021/241 27 artiklan mukaisesti huomioon myös Tšekin puolivuosittainen raportointi edistymisestä elpymis- ja palautumissuunnitelman täytäntöönpanossa.

(10) Vuonna 2025 reaalisen BKT:n kasvu oli 2,6 prosenttia ja YKHI-inflaatio 2,3 prosenttia. Komission kevään 2026 talousennusteessa reaalisen BKT:n ennakoidaan kasvavan 1,8 prosenttia vuonna 2026 ja 2,4 prosenttia vuonna 2027 ja YKHI-inflaation ennakoidaan olevan 2,7 prosenttia vuonna 2026 ja 2,8 prosenttia vuonna 2027.

---

[5] Neuvoston suositus, annettu 21 päivänä tammikuuta 2025, Tšekin kansallisen keskipitkän aikavälin finanssipoliittis-rakenteellisen suunnitelman hyväksymisestä (EUVL C, C/2025/666, 10.2.2025, ELI: https://eur-lex.europa.eu/eli/C/2025/666/oj).

[6] Komission tiedonanto *Puolustusmenot kasvuun vakaus- ja kasvusopimuksen puitteissa*, Bryssel, 19.3.2025, C(2025) 2000 final.

[7] Neuvoston suositus, annettu 8 päivänä heinäkuuta 2025, neuvoston Tšekille asetuksen (EU) 2024/1263 nojalla asettamista nettomenojen enimmäiskasvuprosenteista poikkeamisen sallimisesta (kansallisen poikkeuslausekkeen aktivointi) (EUVL C, C/2025/3962, 20.8.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3962/oj).

[8] Vuonna 2026 toimitetut vuotuiset edistymisraportit ovat saatavilla osoitteessa https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

(11) Eurostatin tietojen([9]) perusteella Tšekin julkisen talouden alijäämä, joka vuonna 2024 oli 2,0 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi 2,1 prosenttiin vuonna 2025. Alijäämän kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa julkisten investointien lisääntymisestä ja uusiutuviin energialähteisiin myönnettävien valtion tukien kasvusta. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan alijäämä suhteessa BKT:hen on ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella 2,8 prosenttia vuonna 2026 ja 2,9 prosenttia vuonna 2027. Vuonna 2026 tapahtunut kasvu johtuu pääasiassa energiayhtiöiden satunnaisista voitoista perittävän veron asteittaisesta lakkauttamisesta ja siitä, että hallitus otti hoidettavakseen sähkönkuluttajien aiemmin maksamat uusiutuvia energialähteitä koskevat maksut. Alijäämän kasvu vuonna 2027 johtuu pääasiassa EU:lta tulevien pääomansiirtojen vähenemistä, jota kompensoi suurelta osin sosiaalietuuksia ja julkisia investointeja koskevien menojen supistuminen.

(12) Komission estimaattien perusteella finanssipolitiikan viritys([10]), johon sisältyvät sekä kansallisin että EU:n varoin rahoitetut menot, oli vuonna 2025 pitkälti neutraali. Sen ennakoidaan olevan elvyttävä 0,7 prosentilla suhteessa BKT:hen vuonna 2026 ja kiristävä 0,6 prosentilla suhteessa BKT:hen vuonna 2027.

(13) Eurostatin toimittamien tietojen([11]) perusteella Tšekin julkinen velka, joka vuoden 2024 lopussa oli 43,3 prosenttia suhteessa BKT:hen, kasvoi vuoden 2025 loppuun mennessä 44,3 prosenttiin. Velkasuhteen kasvu vuonna 2025 johtuu pääasiassa velkaa kasvattavasta velkakannan korjauserästä ja vähäisemmässä määrin negatiivisesta perusjäämästä, joita osittain tasoittavat nimellisen BKT:n kasvu. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan velka suhteessa BKT:hen kasvaa ennusteen koontipäivänä tiedossa olevien politiikkatoimien perusteella vuoden 2026 loppuun mennessä 45,8 prosenttiin ja vuoden 2027 loppuun mennessä edelleen 47,2 prosenttiin. Vuosien 2026 ja 2027 kasvu johtuu pääasiassa negatiivisesta perusjäämästä ja vähäisemmässä määrin velkaa kasvattavasta velkakannan korjauserästä, joita osittain tasoittaa nimellisen BKT:n kasvu.

(14) Eurostatin tietojen([12]) perusteella julkiset puolustusmenot olivat Tšekissä vuonna 2025 yhteensä 1,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission kevään 2026 talousennusteessa puolustusmenojen ennakoidaan pysyvän vuonna 2026 samalla tasolla. Tämä merkitsee perusvuoteen eli vuoteen 2021 verrattuna 0,3 prosenttiyksikön kasvua suhteessa BKT:hen.

(15) Unioniin kohdistuu edelleen energiatoimitusten häiriintymiseen ja kasvaneeseen hintaheilahteluun liittyviä riskejä, ja niitä pahentavat maailmanlaajuisiin öljy- ja kaasumarkkinoihin vaikuttavat geopoliittiset jännitteet. Vuosina 2022 ja 2023 koetusta energiakriisistä saadut kokemukset ovat osoittaneet, että laajat ja kohdentamattomat toimenpiteet aiheuttavat suuria kustannuksia julkiselle taloudelle ja ovat sosiaalisesti ja taloudellisesti tehottomia. Sen jälkeen, kun Lähi-idässä puhkesi sota helmikuussa 2026, Tšekki hyväksyi finanssipoliittisen toimenpiteen, jolla lievennettiin

---

9 Eurostat, Euro Indicators, 22.4.2026.

10 Finanssipolitiikan virityksellä mitataan julkisen talouden perusrahoitusaseman vuotuista muutosta. Sillä pyritään arvioimaan sekä kansallisesti että EU:n talousarviosta rahoitettavan finanssipolitiikan talousvaikutusta. Finanssipolitiikan viritystä mitataan seuraavien erotuksena: i) keskipitkän aikavälin potentiaalinen kasvu ja ii) perusmenojen muutos. Perusmenoista vähennetään harkinnanvaraiset tulopuolen toimenpiteet, mutta niihin otetaan mukaan elpymis- ja palautumistukivälineen ei-takaisinmaksettavalla tuella (avustuksilla) ja muilla EU:n varoilla rahoitettavat menot.

11 Eurostat, Euro Indicators, 22.4.2026.

12 Eurostat, julkiset menot julkisyhteisöjen tehtäväluokituksen (COFOG) mukaan.

korkeiden energianhintojen vaikutusta kotitalouksiin ja yrityksiin([13]) alentamalla dieselin valmisteveroja kohdentamattomasti. Toimenpide päättyi 31 päivänä toukokuuta 2026. Komission kevään 2026 talousennusteen mukaan tämän toimenpiteen kustannukset julkiselle taloudelle ovat vuonna 2026 alle 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Komission estimaattien mukaan siinä tapauksessa, että toimenpidettä jatkettaisiin vuoden 2026 loppuun, sen kustannukset julkiselle taloudelle olisivat 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2026.

(16) Komission laskelmien perusteella Tšekin nettomenot kasvoivat 4,9 prosenttia vuonna 2025 ja 6,0 prosenttia kumulatiivisesti vuosina 2024 ja 2025. Nettomenojen kasvu vuonna 2025 on suositettua enimmäiskasvuprosenttia suurempi niin, että vuotuinen poikkeama on 0,2 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun vuosia 2024 ja 2025 tarkastellaan yhdessä, nettomenojen kumulatiivinen kasvu jää alle suositetun enimmäiskasvuprosentin.([14])

(17) Komission laskelmien perusteella Tšekin nettomenojen ennakoidaan kasvavan 6,4 prosenttia vuonna 2026 ja 12,7 prosenttia kumulatiivisesti vuosina 2024, 2025 ja 2026. Ennakoitu nettomenojen kasvu vuonna 2026 ylittää suositetun enimmäiskasvuprosentin. Tämä poikkeama on vuositasolla 1,5 prosenttia suhteessa BKT:hen. Kun tarkastellaan vuosia 2024, 2025 ja 2026 yhdessä, nettomenojen kumulatiivisen kasvuprosentin ennakoidaan myös olevan suositeltua enimmäiskasvuprosenttia pienempi niin, että kumulatiivinen poikkeama on 0,1 prosenttia suhteessa BKT:hen. Ennakoitu poikkeama on kuitenkin puolustusmenoja koskevien nykyisten ennusteiden perusteella kansallisen poikkeuslausekkeen salliman jouston rajoissa.

(18) Tšekki hyväksyi vuonna 2024 lainsäädäntöuudistuksia, jotka liittyivät eläkkeitä koskevaan pitkäaikaiseen maakohtaiseen suositukseen. Julkisen talouden kestävyyteen kohdistuu kuitenkin edelleen riskejä. Tšekin vanhushuoltosuhteen (iäkkäiden osuus suhteessa työikäisiin) ennustetaan kasvavan nopeasti vuoden 2030 jälkeen. Hallitus ehdotti hiljattain eläkeindeksin nostamista puoleen reaalipalkkojen kasvusta (tällä hetkellä se on kolmannes reaalipalkkojen kasvusta) ja lisäksi iäkkäiden eläkkeensaajien eläkeindeksin nostamista. Työssäkäyvillä eläkeläisillä on vuodesta 2025 alkaen ollut oikeus alennettuun sosiaalivakuutusmaksuun, ja hallitus ehdotti hiljattain heidän työeläkeosansa korottamista. Tarjoamalla ikääntyneille työntekijöille lisäkannustimia pysyä työelämässä autettaisiin vähentämään julkisen talouden kestävyyteen kohdistuvia riskejä.

(19) Edelleen jatkuvat rakenteelliset alijäämät ja menopaineet korostavat tarvetta parantaa julkisen talouden laatua. Tšekissä julkisen talouden kestävyyteen kohdistuu pieniä ja keskisuuria riskejä. Kuitenkin kun otetaan huomioon keskipitkän ja pitkän aikavälin menopaineet, kuten väestön ikääntymisestä, ilmastonmuutoksesta ja talouskasvumallin haasteista johtuvat menopaineet, tarvitaan lisäuudistuksia kilpailukyvyn, tuottavuuden ja kestävyyden edistämiseksi. Hallituksella on haasteita julkisen talouden priorisoinnissa ja menojen ohjaamisessa mahdollisimman tuottavaan käyttöön, vero- ja etuusjärjestelmien tehostamisessa, erityisesti työmarkkinoiden ja sosiaaliturvan osalta, sekä palvelujen laadun parantamisessa, myös koulutuksen ja terveydenhuollon osalta. Menopuolella Tšekki on yksi harvoista jäsenvaltioista, joilla ei ole vakiintunutta

[13] Tilanne komission kevään 2026 talousennusteen koontipäivänä (4. toukokuuta 2026).

[14] Koska Tšekki hyötyy kansallisen poikkeuslausekkeen mahdollistamasta joustavuudesta, vaatimustenmukaisuuden arvioinnissa keskitytään jälkimmäiseen vertailuun.

tulosbudjetointi- tai menokartoituskäytäntöä. Hallitus on sitoutunut asettamaan etusijalle julkisten varojen tehokkaan ja avoimen käytön, joka on sopusoinnussa valtion talousarvion ja strategisten investointien kanssa. Suunnitteilla ei vielä kuitenkaan ole, että hiljattain kokeiltuja tulosbudjetointia ja menokartoituksia jatkettaisiin. Tšekki hyötyisi siitä, että perinteisestä tuloperusteisesta talousarviorakenteesta siirryttäisiin tulossuuntautuneeseen järjestelmään, jossa tuloksellisuustiedot otetaan huomioon talousarviota koskevassa päätöksenteossa muun muassa käyttämällä järjestelmällisesti menokartoituksia ja tulosperusteisia indikaattoreita. Tämä edellyttäisi myös vankkaa institutionaalista ja lainsäädäntökehystä, jolla varmistetaan, että menokartoitusten havainnot sekä tuloksellisuustiedot otetaan järjestelmällisesti huomioon talousarviota koskevassa päätöksenteossa, menojen priorisoinnissa ja julkisten politiikkojen suunnittelussa.

(20) Paikallis- ja alueviranomaisten, työmarkkinaosapuolten, kansalaisyhteiskunnan ja muiden asiaankuuluvien sidosryhmien järjestelmällinen, merkityksellinen ja oikea-aikainen osallistuminen on edelleen olennaisen tärkeää, jotta voidaan varmistaa laaja sitoutuminen unionin rahoitusvälineiden onnistuneeseen täytäntöönpanoon, myös eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä.

(21) Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR), oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF), Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) ja koheesiorahaston tuki kanavoidaan koheesiopolitiikan ohjelmiin. Niiden toteuttaminen on Tšekissä EU:n tason keskivauhtia nopeampaa sekä hankkeiden valinnan että maksujen osalta. On tärkeää pitää yllä nykytahtia samalla, kun maksimoidaan investointien vaikutus kentällä. Tšekki toteuttaa koheesiopolitiikan ohjelmissaan jo nyt toimia kilpailukyvyn ja kasvun edistämiseksi. On hyvin tärkeää varmistaa, että Tšekin koheesiopolitiikan rahastojen väliarvioinnissa määrittämät uudet investoinnit ja erityisesti ne, jotka liittyvät väliarvioinnista annetussa asetuksessa([15]) määriteltyihin viiteen painopisteeseen, toteutetaan nopeasti ja tehokkaasti.

(22) Tšekillä on useita haasteita, jotka liittyvät julkishallintoon, vähähiilistämiseen, työmarkkinoihin, koulutukseen, pääomamarkkinoihin, innovointiin ja liiketoimintaympäristöön.

(23) Tšekin liiketoimintaympäristöä haittaa julkishallinnon heikot valmiudet. Julkishallinnolla on erityisesti vaikeuksia houkutella, säilyttää ja kehittää lahjakkuuksia. Julkishallinnon palkat ovat esimerkiksi laskeneet sekä reaalisesti että yksityiseen sektoriin verrattuna lähes kymmenen vuoden ajan. Prahassa tietotekniikka-alan tehtävien sekä johto- ja asiantuntijatehtävien palkkojen ero yksityiseen sektoriin nähden on noin 46 prosenttia. Lisäksi keskushallinnon johtotehtävien vakaus on hyvin heikkoa, sillä yli 40 prosenttia nimellisesti ei-poliittisesta ylimmästä johdosta vaihtuu jokaisen hallituksenvaihdoksen jälkeen. Irtisanomiset luokitellaan usein uudelleenjärjestelyiksi, mikä rajoittaa oikeusturvaa. Parlamentissa on esitetty lakiehdotus virkamieskunnan uudistamiseksi. Koska saatavilla ei ole vaikutustenarviointeja, lakiehdotuksen vaikutuksia on vaikea arvioida tässä vaiheessa. Hallinnolliset valmiudet ovat edelleen rajalliset myös epäsuotuisassa asemassa olevilla alueilla (Karlovy Varyn, Ústín ja Määrin-Sleesian läänissä), joilla on talouskehitykseen ja inhimilliseen pääomaan liittyviä rakenteellisia haasteita, mikä

[15] Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/1914, annettu 18 päivänä syyskuuta 2025, asetusten (EU) 2021/1058 ja (EU) 2021/1056 muuttamisesta väliarvioinnin yhteydessä strategisiin haasteisiin vastaamiseksi toteutettavien erityistoimenpiteiden osalta.

haittaa alueellista kilpailukykyä ja kasvua. Julkishallinnon valmiuksia voitaisiin lisätä esimerkiksi tiedottamalla työmahdollisuuksista paremmin, parantamalla johtajien valintaa ja kehittämistä, joustavoittamalla ja korottamalla palkkoja erityisesti johto- ja asiantuntijatehtävien osalta, parantamalla keskushallinnon ylimpien virkamiesten oikeusturvaa sekä keventämällä hallinnollista taakkaa.

(24) Tšekin hajanainen kuntahallinto ja vanhentuneet kunnallisveron kohdentamissäännöt eivät edistä talouskehitystä, eivät vastaa tarkasti erikokoisten kuntien tarjoamien palvelujen kustannuksia, haittaavat alueellista yhteenkuuluvuutta ja tuottavat suuria, sijoittamattomia säästöjä. Tšekissä on OECD-maiden pienimmät kunnat. Tämä käsittää myös pääkaupunki Prahan, jonka osuus kansallisesta BKT:stä on yli 25 prosenttia ja joka on jaettu 57 kuntaan. Lisäksi kuntien välisen yhteistyön oikeudellinen kehys on alikehittynyt, ja se estää kuntia siirtämästä vastuitaan kuntayhtymille esimerkiksi aluesuunnittelun ja liikenteen aloilla. Lisäksi Tšekin kuntien säästöt suhteessa BKT:hen ovat EU:n suurimmat. Nämä suuret säästöt johtuvat hajanaisuuden lisäksi verojen kohdentamissäännöistä (*rozpočtové určení daní*). Näiden sääntöjen mukaan suurin osa tuloista kohdennetaan vakituisten asukkaiden määrän mukaan. Ne eivät kuitenkaan tarjoa riittävästi kannustimia talouskehitykseen (erityisesti rakentamiseen), eikä niissä oteta asianmukaisesti huomioon aluekeskusten tarjoamien palvelujen todellisia kustannuksia.

(25) Aluesuunnittelu- ja lupaprosessit ovat edelleen monimutkaisia ja hitaita, mikä rajoittaa merkittävästi liiketoimintaympäristöä ja kilpailukykyä ja lisää taloudellisen ja kaupallisen kehityksen kustannuksia. Ne myös nostavat välillisesti energiakustannuksia (energiainfrastruktuurin hitaamman rakentamisen vuoksi), vaikeuttavat ihmisten muuttamista lähemmäs työpaikkaansa (kalliimpien asuntojen vuoksi) ja jarruttavat digitaalista siirtymää (keskeisen digitaalisen infrastruktuurin hitaan käyttöönoton vuoksi). Tšekissä esimerkiksi erittäin suuren kapasiteetin verkkojen ja kuitu kiinteistöön -yhteyksien kattavuus on EU:n alhaisimpia. Aluesuunnittelusäännöt ovat erityisen raskaita suurissa kaupungeissa, joissa asemakaavan päivittäminen voi kestää yli kymmenen vuotta. Tilannetta voitaisiin parantaa esimerkiksi jakamalla aluesuunnittelualan vastuut uudelleen valtion ja kuntien kesken sekä eriyttämällä pienten ja suurten asuinalueiden suunnitteluvaatimukset. Rakennuslupien myöntämisen suhteen on edistytty jonkin verran, erityisesti julkisen infrastruktuurin ja digitalisaation erityisviranomaisen perustamisen ansiosta. Lupien nopeammasta myöntämisestä on kuitenkin edelleen vain vähän näyttöä. Menettelyjen nopeuttaminen voisi olla mahdollista digitalisointia, myös yhteentoimivuutta, sekä rakennusvirastojen kapasiteettia ja hallinnointia parantamalla.

(26) Asumisen kohtuuhintaisuus on heikkoa ja heikkenee entisestään. Viime vuosikymmenen aikana asuntojen hintojen suhde tuloihin on kasvanut Tšekissä EU:n kolmanneksi nopeimmin. Kohtuuhintaisuus on erityisen heikkoa kaupungeissa, joissa 11,2 prosenttia ihmisistä käyttää yli 40 prosenttia tuloistaan asumiseen. Ihmiset, joiden tulot ovat alle 60 prosenttia mediaanituloista, käyttävät asumiseen 43,4 prosenttia tuloistaan. Sosiaalisten asuntojen saatavuus on EU:n heikoimpia, ja asunnottomuudesta tai asuntomarkkinoilta syrjäytymisestä kärsii yli 160 000 ihmistä. Nykyinen asuntoverotuskehys ei tarjoa oikeita kannustimia tilanteen korjaamiseksi. Juoksevasta kiinteistöverotuksesta saatavat tulot ovat hyvin alhaiset, 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen (EU: 1,8 %), ja lyhytaikaista vuokrausta kohdellaan suotuisammin kuin pitkäaikaista vuokrausta. Kiinteistöverojen korottaminen ja niiden liittäminen markkina-arvoihin sekä lyhytaikaisen vuokrauksen suotuisan verokohtelun

lopettaminen kannustaisivat asettamaan tyhjillään olevia asuntoja ja lyhytaikaisia vuokra-asuntoja pitkäaikaisten vuokra-asuntojen markkinoille sekä rakentamaan asuntoja tiiviimmin. Lisäksi kysyntä vähenisi, jos alennettaisiin asuntolainojen korkomaksujen verovähennyskelpoisuutta henkilön tuloverotuksessa. Tarjontapuolella asuntokantaa voitaisiin kasvattaa paremman aluesuunnittelun ja parempien rakennuslupamenettelyjen ja kunnallisten kannustimien lisäksi myös investoimalla enemmän asuntorakentamiseen ja peruskorjauksiin julkisella ja kolmannella sektorilla.

(27) Tšekissä kotitalouksien säästöaste on EU:n keskiarvoa korkeampi, mutta suuri osa niiden rahoitusvaroista on edelleen käteisvaroja ja talletuksia. Samaan aikaan niiden suorat sijoitukset pörssiosakkeisiin ja joukkovelkakirjalainoihin, samoin kuin vakuutustuotteiden ja eläkerahastojen kautta kanavoidut sijoitukset, ovat edelleen vähäisiä, huomattavasti EU:n keskiarvoa vähäisempiä, huolimatta sijoitusrahastojen kautta tehtyjen sijoitusten aiempaa suuremmasta osuudesta. Yksityisten säästöjen kanavoiminen pääomamarkkinoiden kautta voisi vapauttaa arvokasta lisärahoitusta yrityksille ja kasvattaa tällä hetkellä hyvin pientä pörssiosakkeiden ja joukkovelkakirjalainojen osuutta yritysrahoituksen lähteenä.

(28) Hiljattain luotu pitkän aikavälin sijoitustuote on otettu hyvin käyttöön, mutta sen rakennetta on mahdollisesti muutettava, jotta varmistetaan täydentävyys suhteessa muihin pitkän aikavälin säästövälineisiin, kuten kolmannen pilarin eläkerahastoihin. Kolmannen pilarin eläkerahastoihin osallistumista olisi tuettava kannustamalla maksujen korottamiseen erityisesti nuorten ja pienituloisten työntekijöiden osalta. Kolmannen pilarin eläkerahastot voisivat parantaa vaatimatonta tuottoprofiiliaan ja houkuttelevuuttaan osoittamalla suuremman osan varoistaan oman pääoman ehtoisiin sijoituksiin. Tätä voitaisiin edistää luomalla edellytykset nykyistä monipuolisemmille pitkän aikavälin sijoitusstrategioille samalla, kun tarkistetaan sääntelyllisiä piirteitä ja oletusarvoisia sijoitusvaihtoehtoja, jotka rajoittavat oman pääoman ehtoisia sijoituksia, sijoitusten joustavuutta ja sopivia maksuvaihtoehtoja, ja edistetään vahvaa annuiteettielementtiä. Julkinen eläketulostaulu, jossa vertaillaan rahastojen tuottoja ja maksuja, sekä eläkkeiden seurantajärjestelmä, jossa esitetään kertyneet julkiset ja yksityiset oikeudet, lisäisivät avoimuutta, kilpailua ja tietoa.

(29) Innovatiivisten yritysten mahdollisuudet saada muuta kuin pankkirahoitusta ovat vähäiset, sillä Tšekin yksityinen pääoma- ja riskipääomaekosysteemi on hajanainen ja alikehittynyt, ja suuri osa innovatiivisten yritysten rahoituksesta tulee ulkomaisilta sijoittajilta. Kannustamalla yhteisö- ja vähittäissijoittajia sijoittamaan aiempaa enemmän listattuihin ja listaamattomiin osakkeisiin, riskipääomaan ja yksityiseen pääomaan autettaisiin laajentamaan yritysten saatavilla olevaa pitkän aikavälin riskipääomavarantoa. Tässä yhteydessä lisätoimet kotimaisten yhteisösijoittajien, kuten vakuutusyhtiöiden ja eläkerahastojen, hallinnoimien varojen ennenaikaisten nostojen ehkäisemiseksi parantaisivat näiden sijoittajien kykyä sijoittaa enemmän omaisuusluokkiin, joilla on pidempi sijoitushorisontti.

(30) Nykyisiä toimia, joiden tavoitteena on julkisen tuen tarjoaminen ja yhteisö- ja vähittäissijoittajien kannustaminen sijoittamaan yksityiseen pääomaan ja riskipääomaan, olisi edelleen laajennettava käyttämällä nykyistä enemmän rahoitusvälineitä, kuten rahasto-osuusrahastorakenteita ja asianmukaisia riskien vähentämismekanismeja. Tällaisilla välineillä voidaan auttaa kanavoimaan yksityistä rahoitusta innovatiivisiin ja kasvuhakuisiin yrityksiin ja siten tukea kilpailukykyä ja talouden vähähiilistämistä. Tätä varten olisi vahvistettava kansallisen kehityspankin hallintovalmiuksia, jotta tällaiset välineet voidaan suunnitella ja ottaa käyttöön tuloksellisesti.

(31) Tšekki on toteuttanut useita toimenpiteitä innovaatioekosysteeminsä parantamiseksi, mutta sen tutkimus- ja innovointipotentiaalin hyödyntäminen edellyttää lisätoimia. Henkilöstön osakeoptio-ohjelmaan vuonna 2025 tehdyllä uudistuksella parannetaan järjestelmän houkuttelevuutta startup-yritysten näkökulmasta, ja valmisteilla on uusi startup-yrityksiä koskeva laki, jonka tavoitteena on parantaa innovatiivisia yrityksiä koskevaa sääntelykehystä. Tämä on välttämätöntä, koska hallinnolliset esteet rasittavat edelleen tšekkiläisiä yrityksiä – joista 71 prosenttia pitää sääntelyä investointien esteenä – ja maan innovaatiosuorituskyky on edelleen EU:n keskiarvoa heikompi. Lisäksi tšekkiläiset yritykset ovat jäljessä EU:n keskiarvosta kehittyneiden digitaalisten välineiden käyttöönotossa, ja yritysten digitaalinen intensiteetti on pysynyt edelleen suurelta osin ennallaan, mikä usein johtuu digiosaamisen puutteesta sekä taloudellisista rajoitteista. Uudella tutkimus-, kehitys- ja innovointilailla (joka tulee voimaan vuonna 2027) pyritään edistämään osaamisen siirtoa ja mahdollistamaan joustava T&K-rahoitus, mutta institutionaaliset kannustimet tutkimuksen kaupallistamiseksi sekä tiedemaailman ja yritysten väliset yhteydet ovat edelleen heikkoja. T&K-verovähennyksiä koskevan uudistuksen tavoitteena on tehdä järjestelmästä houkuttelevampi, mutta olisi hyödyllistä toteuttaa lisätoimia järjestelmän toteutuksen ennakoitavuuden parantamiseksi, sillä tutkimuksen parissa toimivista yrityksistä vain 30 prosenttia hyötyy järjestelmästä. Tutkimuspotentiaalia rajoittaa lisäksi T&K-menojen supistaminen (1,8 % BKT:stä vuonna 2024) ja niiden alhainen tehokkuus, jota heikentää tutkimusjärjestelmän suuri hajanaisuus.

(32) Tšekin jatkuva suuri riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista altistaa talouden hinta- ja tarjontasokeille ja vaarantaa maan taloudellisen turvallisuuden ja pitkän aikavälin kilpailukyvyn. Liikenne muodostaa suurimman ja kasvavan osuuden energian loppukulutuksesta. Osuus muodostuu pääasiassa fossiilisten polttoaineiden poltosta. Päästöttömien ajoneuvojen käyttöönotto on edelleen EU:n keskiarvoa huomattavasti vähäisempää. REPowerEU-suunnitelman yhteydessä hyväksyttyjä uudistuksia olisi täydennettävä päästötöntä liikkumista edistävillä lisätoimenpiteillä. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että pidetään voimassa päästöttömien henkilö- ja pakettiautojen vapauttaminen moottoriteiden vinjettimaksuista ja että vapautetaan päästöttömät hyötyajoneuvot tietulleista, jotta voidaan auttaa vähähiilistämään Tšekin suuri tavaraliikenneala. Tällaisilla vähähiilistämistä koskevilla toimilla olisi myös puututtava kohtuuhintaisten ja helposti saatavilla olevien päästöttömien joukkoliikennevaihtoehtojen heikkoon saatavuuteen, joka haittaa erityisesti pienituloisten kotitalouksien liikkuvuutta ja mahdollisuutta saada keskeisiä palveluja. Tätä varten olisi parannettava alueellisia yhteyksiä, tehtävä palveluista kohtuuhintaisempia haavoittuvassa asemassa oleville kotitalouksille sekä tarvittaessa tuettava tilausliikennejärjestelmiä. Teollisuuden energiankulutus on edelleen suurta, joskin se on ollut laskussa viime vuosina, mikä johtuu tehokkuuden parantamisesta ja rakenteellisista muutoksista. Jotta voidaan varmistaa kustannustehokas vähähiilistäminen sekä teollisuuden kilpailukyky, energiatehokkuuteen ja sähköistämiseen on tehtävä lisäinvestointeja. Tšekin teollisuuden asteittainen siirtyminen kohti suurempaa vihreiden teknologioiden tuotantomäärää on myönteinen kehityssuunta. Sähköä tuotetaan edelleen pääasiassa fossiilisista polttoaineista, joiden osuus kokonaistuotannosta oli vuonna 2025 noin 40 prosenttia. Koska kaukolämpöä tuotetaan edelleen suurelta osin fossiilisista polttoaineista, lisätoimia tarvitaan myös alan vähähiilistämiseksi ja uusiutuvaa energiaa käyttävän lämmityksen ja jäähdytyksen tukemiseksi. Lisäksi ympäristöverotusta hyödynnetään Tšekissä liian vähän.

(33) Tšekissä uusiutuvien energialähteiden osuus sähkön kokonaistuotannosta oli edelleen 16,6 prosenttia, mikä oli EU:n toiseksi pienin osuus vuonna 2025. Sähkön hinnat

määräytyvät edelleen suurelta osin kalliin maakaasun mukaan, joka on säilyttänyt vallitsevan asemansa marginaalihinnan määrittävänä teknologiana. Vaikka REPowerEU-suunnitelman mukaiset uudistukset osaltaan edistivät yksinkertaistettuja lupamenettelyjä, tuulivoimapotentiaali on edelleen suurelta osin hyödyntämättä. Uusiutuvan energian nopean kehittämisen alueiden nimeäminen, jonka odotetaan tapahtuvan elokuuhun 2026 mennessä osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa, mahdollistaa laajamittaisten uusiutuvan energian laitosten nopeamman kehittämisen. Tämä lisää energian hintojen kohtuuhintaisuutta ja vähentää altistumista ulkoisille riskeille. Uusiutuviin energialähteisiin investoivien tahojen pitkän aikavälin varmuuden puute on edelleen merkittävä rakenteellinen este uusiutuvien energialähteiden käyttöönotolle. Sähköhuutokauppojen aloittaminen ja pitkäaikaisten sopimusten kehittäminen suuremmassa mittakaavassa mahdollistaisivat perinteisiä tukijärjestelmiä paremmin laajamittaisten uusiutuvan energian hankkeiden lisääntymisen ja myös tarjoaisivat energiavaltaisille teollisuudenaloille vähähiilistämisen mahdollisuuksia.

(34) Tšekin sähköverkkojen rajallinen kapasiteetti ja verkkojen parannustarve haittaavat edelleen uusiutuvien energialähteiden nopeaa käyttöönottoa. Verkkoinvestointien taso ei edelleenkään vastaa kasvaneita sähköistämisen ja kestävän liikkumisen tarpeita. Merkittävien verkkoinfrastruktuuri-investointien käyttöönotto on edelleen viivästynyt, mikä johtuu erityisesti aluesuunnittelun ja hallinnollisten valmiuksien pullonkauloista. Lisäksi verkonhallintaan liittyy edelleen haasteita, kuten verkkoliitäntäpyyntöjen jonoutuminen, käyttämättömät kapasiteettivaraukset sekä älykkäiden mittareiden hidas käyttöönotto. Tšekki on toteuttanut merkittäviä lainsäädäntötoimia fossiilittoman joustavuuden lisäämisen mahdollistamiseksi, mutta markkinoiden vakautta voitaisiin lisätä alalle tehtävillä lisäinvestoinneilla. Sähköalan tietokeskus tarjoaa jo nyt energianjakoon liittyviä toimintoja, mutta vielä on toteutettava sen viimeiset vaiheet teknisen joustavuuden ja markkinoiden joustavuuden riippumattoman aggregoinnin mahdollistamiseksi. Ne mahdollistaisivat siirtymisen joustavampaan energia-alaan, mukaan lukien uusien teknologioiden kehittäminen ja integrointi. Myös tariffiuudistus, johon sisältyy dynaamisen tariffijärjestelmän käyttöönotto, on tärkeä puuttuva tekijä kotimaisen joustavuuden etujen hyödyntämiseksi täysimittaisesti ja tuloksekkaan verkonhallinnan varmistamiseksi.

(35) Tšekki on edistynyt asuinrakennuskannan energiatehokkuuden parantamisessa. Perusparannusten tukiohjelmat ovat tuottaneet tuloksia, mutta parannukset ovat keskittyneet pitkälti omakotitaloihin, kun taas usean asunnon asuinrakennusten ja pienituloisten kotitalouksien asuntojen perusparannuksissa edistystä tapahtuu hitaasti. Julkisten rakennusten perusparannukset ovat edelleen jatkuva haaste. Tällä osa-alueella, jolla tilanne on heikko, innovatiivisten rahoitusvälineiden käyttöönotto voi saada liikkeelle yksityistä pääomaa energiansäästöinvestointeja varten.

(36) Heikko ilmastokestävyys ja huono vesiresilienssi ovat yhä merkittävämpi haaste Tšekin teollisuuden, maatalouden ja energia-alan tuottavuudelle. Tšekin ilmastonmuutokseen sopeutumista ja vesiä koskeviin politiikkoihin liittyvä hallinnointi ja hallinnolliset valmiudet ovat heikot. Niiden täytäntöönpanoa haittaavat systeeminen henkilöstöresurssien puute eri ministeriöissä ja kaikilla hallintotasoilla, epäselvä vastuunjako niiden kesken sekä tehokkaan koordinointikehyksen puuttuminen. Koordinointijärjestelmän perustaminen, vastuiden määrittely ja institutionaalisten valmiuksien vahvistaminen varmistaisivat sopeutumispolitiikkojen tuloksekkaan täytäntöönpanon eri aloilla.

(37) Tšekin työmarkkinoilla työllisyysaste on korkea. Vuonna 2025 työllisyysaste oli 82,9 prosenttia (EU: 76,1 %) ja työttömyysaste 2,8 prosenttia (EU: 6,0 %), molemmat EU:n parhaiden joukossa. Avointen työpaikkojen määrä on kuitenkin lähellä EU:n keskiarvoa. Avoimia työpaikkoja voitaisiin täyttää työvoiman liikkuvuuden lisäämisen lisäksi nostamalla tiettyjen väestöryhmien työllisyysastetta. Tällaisia ryhmiä ovat muun muassa pienten lasten vanhemmat, romanit ja vammaiset henkilöt. Lisäksi arviolta 66 prosenttia taloudellisesti aktiivisista ukrainalaispakolaisista oli vuonna 2024 työelämässä. Heistä puolet kuitenkin ilmoitti työskentelevänsä tehtävissä, jotka eivät vastaa heidän pätevyyttään. Tämä liittyy muun muassa ulkomaisten tutkintojen monimutkaiseen tunnustamismenettelyyn ja säänneltyjen ammattien suureen määrään. Romanien työllisyysaste oli vuonna 2024 noin 55 prosenttia (koko väestön työllisyysaste oli 82,3 %), ja lähes puolet 16–29-vuotiaista nuorista romaneista ei ole työelämässä eikä koulutuksessa (koko väestöstä osuus on 8,6 %). Tämä heikentää sosiaalista osallisuutta.

(38) Vero- ja etuusjärjestelmä estää edelleen vanhempia, erityisesti nuoria äitejä, palaamasta töihin. Vaikka naisten työllisyysaste oli 77,5 prosenttia vuonna 2025 (EU: 71,3 %), sukupuolten välinen ero työllisyydessä 25–34-vuotiaiden naisten osalta oli 32,8 prosenttiyksikköä vuonna 2025, mikä on yksi EU:n suurimmista. Sukupuolten välinen palkkaero oli 18,5 prosenttia vuonna 2024 (EU: 11,1 %), mikä johtuu muun muassa pitkistä vanhempainvapaista. Toisen tulonsaajan ansiotuloverotus oli vuonna 2025 sekä EU:n keskiarvoa että samalla palkkatasolla olevan yksin asuvan henkilön verokiilaa korkeampaa. Työtä tekemättömien puolisoiden verohyvitys ja perhe-etuuksien suunnittelu saavat vanhemmat, erityisesti äidit, luopumaan työskentelystä. Siltä osin kuin on kyse lastenhoitopalvelujen saatavuudesta, alle kolmevuotiaista lapsista vain 7,9 prosenttia oli vuonna 2025 lastenhoidon piirissä, mikä on 3,5 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2023 mutta edelleen huomattavasti alle EU:n keskiarvon, joka on 40,5 prosenttia. Tähän ovat vaikuttaneet sekä lasten väheneminen että kapasiteetin lisääntyminen, mutta joillakin alueilla tarvitaan edelleen lisää kapasiteettia (sekä kysynnän parempaa mallintamista). Avohuoltopalvelujen ja kotona tarjottavien pitkäaikaishoitopalvelujen kapasiteetti on edelleen alikehittynyt, mikä laskee hoitajien, tavallisesti naisten, työllisyyttä ja aiheuttaa laajempiakin haasteita hoidon järjestämisessä, myös terveydenhuollossa. Tšekin julkiset investoinnit palveluasumiseen ja pitkäaikaishoitoon ovat 14 prosenttia EU:n keskiarvoa suuremmat, kun taas investoinnit kotihoitopalveluihin ovat 20,5 prosenttia pienemmät. Tämä korostaa tarvetta kehittää tasapainoisempi julkisten investointien rakenne pitkäaikaishoitoa varten tilanteessa, jossa väestö ikääntyy nopeasti. Terveydenhuoltojärjestelmä on edelleen liian riippuvainen sairaalapalveluista, joita leimaavat hoitopaikkojen suuri määrä, alhainen käyttöaste ja vältettävissä olevat sairaalahoitojaksot, mikä viittaa tehottomuuteen ja riittämättömään koordinointiin perusterveydenhuollon ja avohuollon kanssa.

(39) Vero- ja etuusjärjestelmä rasittaa edelleen voimakkaasti pienituloisia ja vähentää työnteon taloudellisia kannustimia korkeiden vähennyskelvottomien maksujen vuoksi ja koska etuudet pienenevät tulojen kasvaessa. Tšekissä on yksi suurimmista työn verokiiloista yksin asuville työssäkäyville, jotka ansaitsevat 50 prosenttia keskipalkasta. Tämä vähentää virallista työntekoa ja lisää harmaata taloutta ja työssäkäyvien köyhyyttä. Työverojen mukauttaminen voisi keventää tätä taakkaa ja kannustaa useampia ihmisiä tyypilliseen työhön. Lisäksi Tšekissä itsenäisten ammatinharjoittajien osuus on suuri (13 %, EU:ssa 9 %). Heidän verotuksensa on huomattavasti perinteisiä palkansaajia alhaisempaa. Nykyisessä järjestelmässä itsenäiset ammatinharjoittajat voivat vähentää 40–80 prosenttia tuloista

liiketoimintakuluina tai, jos henkilön vuositulot ovat alle 2 miljoonaa Tšekin korunaa, valita kiinteämääräisen veron. Tämä vero on huomattavasti alhaisempi kuin vero, jonka tavanomainen palkansaaja maksaisi vastaavalla tulolla, ja suurituloiset itsenäiset ammatinharjoittajat maksavat vain neljänneksen verosta, jonka vastaava palkansaaja maksaisi. Viimeaikainen uudistus kiinteämääräisten maksujen korottamiseksi peruttiin maaliskuussa 2026, ja eläkkeen määräytymisperuste, joka on vähintään 35 prosenttia keskipalkasta, pidettiin voimassa. Suurituloisia koskevien poikkeusten poistaminen voisi lisätä oikeudenmukaisuutta ja vähentää työmarkkinoiden vääristymiä.

(40) Koska inhimillisellä pääomalla on ratkaiseva rooli unionin kilpailukyvyn ja strategisen riippumattomuuden parantamisessa, neuvosto suositti vuonna 2026, että jäsenvaltiot toteuttavat toimia, joilla vastataan kiireellisesti inhimilliseen pääomaan liittyviin, kilpailukykyä haittaaviin rakenteellisiin haasteisiin osaamisen ja koulutuksen osa-alueilla. Tšekille osoitetuilla vuoden 2026 maakohtaisilla suosituksilla voidaan myötävaikuttaa inhimillistä pääomaa unionissa koskevan neuvoston suosituksen noudattamiseen.

(41) Korkea-asteen koulutukseen osallistumisen ja sen suorittamisen suhteellisen alhaiset tasot pahentavat pulaa ammattitaitoisesta työvoimasta, erityisesti vähemmän kehittyneillä alueilla. Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34-vuotiaista on edelleen EU:n alhaisimpia (Tšekissä 36 % ja EU:ssa 45 % vuonna 2025) ja selvästi alle EU:n tavoitteen, joka on 45 prosenttia. Korkea-asteen koulutukseen osallistuminen on kokonaisuudessaan edelleen vähäistä huolimatta vuosina 2020–2023 tapahtuneesta hienoisesta kasvusta, ja keskeyttämisaste on edelleen korkea erityisesti tieto- ja viestintätekniikan alan (ICT-alan), maatalousalan ja palvelualan koulutuksessa. Opiskelijoiden riittävän taloudellisen tuen ja uraohjauksen puute sekä koulutusohjelmien ja opiskelijoiden odotusten välinen epäsuhta ovat yksi syy korkeakouluopintojen korkeaan keskeyttämisasteeseen Tšekissä. Myös kohtuuhintainen asuminen on edelleen yksi keskeisistä haasteista. Opiskelijat, mukaan lukien vammaiset opiskelijat, eivät saa riittävästi tukea, mikä rajoittaa heidän pääsyään korkea-asteen koulutukseen, siihen osallistumista ja sen suorittamista.

(42) Ilmoittautuminen STEM-alojen ohjelmiin on edelleen hieman vähäisempää EU:n keskiarvoon verrattuna, mikä viittaa edelleen jatkuviin rakenteellisiin haasteisiin. Vuonna 2023 vain 11,8 naista tuhannesta 20–29-vuotiaasta valmistui luonnontieteiden, matematiikan, tekniikan ja teknologioiden aloilta (STEM-aloilta), mikä on alle EU:n keskiarvon, joka oli 15. Tämä suuntaus aiheuttaa osaltaan osaamisvajetta korkean kysynnän aloilla, saattaa rajoittaa innovointi- ja tutkimusvalmiuksia ja kuvastaa laajempia opintoihin osallistumiseen ja niissä pysymiseen liittyviä haasteita, mukaan lukien STEM-aloille hakeutumista koskevien ohjeiden rajallisuus.

(43) Tšekissä on ylemmän perusasteen ja keskiasteen koulutusta koskevia rajoitteita, erityisesti lukioiden riittämätön kapasiteetti ja opiskelijoiden heikot mahdollisuudet vaihtaa yleissivistävän ja erikoistumiskoulutuksen välillä, mikä rajoittaa opiskelijoiden mahdollisuuksia jatkaa korkea-asteen koulutukseen. Kiinnostus yleissivistävää koulutusta kohtaan kasvaa, mutta tarjonta ei ole pysynyt kysynnän tasalla. Merkittävä osa ammatillisen koulutuksen suorittaneista voi hakea korkea-asteen koulutukseen, mutta he menestyvät opinnoissaan yleissivistävän koulutuksen suorittaneita huonommin, mikä osaltaan pitää korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden määrän jatkuvasti alhaisena. Näitä haasteita pahentaa pula pätevistä opettajista, erityisesti STEM-alojen kaltaisilla suuren kysynnän aloilla sekä tietyillä alueilla, mikä saattaa vaikuttaa koulutuksen laatuun.

(44) Tšekissä sosioekonominen tausta vaikuttaa voimakkaasti koulutustuloksiin. Erot sosioekonomisesti etuoikeutettujen ja huono-osaisten oppilaiden tuloksissa ovat EU:n suurimpia. Matematiikassa ero oli vuoden 2022 PISA-tutkimuksen mukaan EU:n viidenneksi suurin. Näihin eroihin vaikuttavat varhainen oppimistulosten seuranta, koulutyyppien erot ja romanilasten segregaatio, samoin kuin edelleen jatkuva alueellinen eriarvoisuus koulutuksen saatavuudessa. Vaikka näihin haasteisiin vastaamiseksi on käynnistetty toimenpiteitä, kuten tukiohjelma kouluille, joissa on paljon huono-osaisia oppilaita, lisätoimia tarvitaan. Lisäparannuksia voisivat olla muun muassa opettajien ja koulujen johtajien parempi tukeminen, jotta tarkistetut opetussuunnitelmat voidaan panna täytäntöön ja pienten koulujen hallinnollista taakkaa voidaan vähentää,

SUOSITTAA, että Tšekki toteuttaa vuosina 2026 ja 2027 toimia, joilla se

1. pitäytyy edelleen neuvoston 21 päivänä tammikuuta 2025 suosittamissa nettomenojen enimmäiskasvuprosenteissa, mutta hyödyntää niitä joustoja, jotka on kansallisen poikkeuslausekkeen nojalla sallittu puolustusmenojen kasvun vuoksi; vahvistaa puolustusmenoja ja puolustusvalmiutta varmistaen samalla varainkäytön tehokkuuden ja mukauttaen talousarviota asteittain rakenteellisesti suurempien puolustusmenojen ylläpitämiseksi; varmistaa, että energian hintojen nousun vaikutusten lieventämiseksi toteutettavat toimenpiteet ovat väliaikaisia, haavoittuvassa asemassa olevien kotitalouksien suojelemiseen kohdennettuja tai energiaintensiivisten yritysten tarpeita vastaavia sekä energiansäästökannustimet säilyttäviä, varmistaen samalla, että niistä julkiselle taloudelle aiheutuvat kustannukset ovat sopusoinnussa EU:n finanssipolitiikan kehyksen puitteissa tehtyjen sitoumusten kanssa; parantaa ikääntyneiden työntekijöiden kannustimia jatkaa työntekoa; parantaa julkisen varainkäytön tehokkuutta erityisesti käyttämällä järjestelmällisesti menokartoituksia ja tulosindikaattoreita;

2. varmistaa elpymis- ja palautumistukivälineen puitteissa toteutettujen uudistusten ja investointien jatkuvuuden; pitää yllä koheesiopolitiikan ohjelmien toteuttamisvauhtia ja tarvittaessa hyödyntää väliarvioinnin yhteydessä varojen uudelleenkohdentamista strategisiin painopisteisiin ja joustomahdollisuuksia, joita koheesiopolitiikan säännöstö tarjoaa;

3. vahvistaa sekä keskushallinnossa että epäsuotuisassa asemassa olevilla alueilla julkishallinnon valmiuksia houkutella lahjakkuuksia ja pitää heidät palveluksessa sekä kehittää osaamista; lisää julkisia investointeja ja hallinnon tehokkuutta yksinkertaistamalla kunnallishallintojen yhteistyötä, kannustamalla niitä siihen sekä uudistamalla kunnallisveron kohdentamissääntöjä; yksinkertaistaa aluesuunnittelua ja parantaa rakennusvirastojen digitalisointia, kapasiteettia ja hallintoa; parantaa kohtuuhintaisten ja sosiaalisten asuntojen tarjontaa laajentamalla julkisen ja kolmannen sektorin roolia ja kannustamalla olemassa olevien asuntojen tehokkaampaan käyttöön kiinteistö- ja tuloverouudistusten avulla;

4. vahvistaa pääomamarkkinoita, yritysten mahdollisuuksia saada pankkien ulkopuolista rahoitusta sekä säästämisen, investointien ja innovoinnin edellytyksiä edistämällä kotitalouksien sijoituksia pääomamarkkinoille siten, että parannetaan pitkän aikavälin säästötuotteen ja kolmannen pilarin eläkerahastojen suunnittelua; kannustaa yhteisösijoittajia sijoittamaan listattuihin ja listaamattomiin osakkeisiin sekä riskipääomaan ja yksityiseen pääomaan; lisää rahoitusvälineiden käyttöä muun muassa vahvistamalla kansallisen kehityspankin valmiuksia saada yksityistä rahoitusta; lisää innovointia ja parantaa liiketoimintaympäristöä kehittämällä startup-

yritysten sääntelykehystä, vähentämällä tutkimusjärjestelmän hajanaisuutta ja nopeuttamalla teknologian käyttöönottoa muun muassa tiedeyhteisöstä tapahtuvan teknologian siirron sekä T&K-verohyötyjen tuloksekkaan käytön avulla;

5. vähentää riippuvuutta fossiilisista polttoaineista erityisesti maantieliikenteessä, teollisuudessa, lämmityksessä ja sähköntuotannossa; tarjoaa lisäkannustimia laajamittaisen uusiutuvan energian kapasiteetin, erityisesti tuulivoiman, käyttöönottoon; nykyaikaistaa ja laajentaa sähköverkkoja, lisää fossiilitonta joustavuutta, varmistaa sähköalan tietokeskuksen kaikkien toimintojen toteuttamisen sekä mahdollistaa liikenteen ja teollisuusprosessien sähköistämisen; vähentää rakennusalan energiankulutusta ja hiili-intensiteettiä erityisesti julkisen rakennuskannan osalta; vahvistaa ilmastokestävyyden hallinnointia ja koordinointia kaikilla hallintotasoilla;

6. lisää aliedustettujen ryhmien osallistumista työmarkkinoille ja yksinkertaistaa ulkomaisten tutkintojen tunnustamista; vähentää vanhempien työhön paluun pidäkkeitä sekä kannustaa useampia naisia osallistumaan työmarkkinoille parantamalla lastenhoito- ja pitkäaikaishoitopalvelujen tarjontaa; keventää pienituloisten työntekijöiden verotaakkaa ja vähentää suurituloisia itsenäisiä ammatinharjoittajia koskevia poikkeuksia; parantaa osaamista ja koulutustuloksia lisäämällä opintoihin osallistumista, alentamalla keskeyttämisastetta, tarjoamalla opiskelijoille enemmän tukea korkea-asteen koulutusta varten sekä tarjoamalla enemmän tukea heikommassa asemassa oleville kouluille ja oppilaille perusopetuksen ja toisen asteen koulutuksen osalta; lisää STEM-alojen opiskelijoiden ja niistä valmistuneiden määrää, erityisesti naisten osalta; laajentaa pääsyä lukiokoulutukseen, antaa opiskelijoille mahdollisuuden vaihtaa yleissivistävän ja ammatillisen koulutuksen välillä sekä puuttuu opettajapulaan.

Tehty Brysselissä

Neuvoston puolesta
Puheenjohtaja